

*“Wachten op Godot” door toneelgroep Oostpool in Arnhem.
Gezien première op 10 oktober 2009.
Speeltijd tot medio december in het gehele land*

“Godot” zonder risico in Huis Oostpool

Als het grote, rode toneelgordijn in de zaal van Huis Oostpool -dat bijzondere toneelhuis aan de Rijn- openschuift, kijkt het publiek in de karige maar overbekende buitenwereld van Vladimir en Estragon. De landweg is een tapijt van grijs grind en gruis en de bladloze boom - de al 55 jaar trouwe begeleider van het wachten- heeft alle kenmerken van hevig, doorstane stormen. Het enige onverwachte in het toneelbeeld is een grote witte tegelwand, waarachter een andere ondoorgroendelijke wereld schuilt: de wereld waar Godot misschien verblijft, maar in ieder geval Pozzo ronddwaalt met zijn knecht Lucky. Deze witte wand wordt later plotsklaps volledig tot maan, een mooie visuele vondst in een landschap, waar - net als in “Gelukkige dagen” - de zon altijd fel en meedogenloos de mens te kijk zet. Met weinig licht is het moeilijk om waargenomen te worden en het maanlicht is nog net voldoende om andermaal te ontdekken dat Godot vandaag niet komt, maar mogelijk morgen. En een volgende dag kan aanbreken om in vol zonlicht (lees toneellicht) te wachten op Godot, wat of wie dat ook moge zijn.

“Wachten op Godot” uit 1953 is ooit kernachtig weergegeven als het toneelstuk waar “niets gebeurd – tot twee maal toe” en een publiek anno 2009 zal toch ontdekken dat in de onnavolgbare dialogen van alles verborgen ligt –of juist niet. Desalniettemin ademt dit bekendste werk van Beckett ook een tijd die voorbij is, wat zeker niet betekent dat dit toneelstuk zich niet meer goed laat opvoeren. Integendeel, in het recente verleden zijn er verschillende ‘Godot’-voorstellingen geweest die in het gegeven dramaturgische kader de uitdaging zijn aangegaan om hoe dan ook helderheid te willen verschaffen. Neem toneelgroep Dood Paard die het wachten voor het publiek fysiek tergend voelbaar maakte, of regisseur Roberto Ciulli die de jonge boodschapper van Godot tot Kaïn maakte die net zijn broer Abel had vermoord; of de veelbesproken Tabori-voorstelling uit 1984 die slechts repetitielokaal liet zien, waar de acteurs met de tekst worstelden. De door Erik Whien geregisseerde voorstelling is een toonbeeld van respect voor de oorspronkelijke door Jacoba van Velde vertaalde toneeltekst. De regisseur volgt de aanwijzingen zorgvuldig op,

waardoor de kracht van dit opmerkelijk en niet voor niets als belangrijkste toneelstuk van de afgelopen eeuw tot op zekere hoogte goed tot zijn recht komt. Dat wat ooit was, is niet meer en de twee jonge zwervers doden de tijd met uitdagingen, gemakkelikheden en onderlinge strijd om terug te halen wat het leven ooit zinvol maakte. In deze soepel lopende voorstelling heeft hij vier (de jonge boodschapper van Godot wordt vreemd genoeg niet als acteur vermeld) vaardige spelers tot zijn beschikking, die een goede balans weten te vinden tussen clownesk, fysiek spel en verstilde mimiek. De voorstelling zoekt en vindt een speelstijl, die balanceert tussen naturalistisch teksttoneel en theatraal opgesmukte, lichte komedie inclusief een aantal 'schmier'-momenten.

In Ibsen's "Pijlers van de samenleving" (Oostpool, 2008) liet Erik Whien juist geen historisch document zien, en ergens had ik de hoop dat hij op deze Godot een ander licht zou doen laten schijnen. Niet zozeer om de tekst toegankelijker te maken, maar om de omgeving waarin de tekst tot zijn recht komt om te buigen tot een wereld die op dit moment, aan onze huidige tijd relateert, waardoor we anders naar de tekst gaan luisteren. Samuel Beckett heeft zijn toneelstukken geschreven door middel van zorgvuldig minieme aspecten toevoegen en rigoureuze elementen weglaten, een proces dat een regisseur zou kunnen opvolgen.

Deze versie van "Wachten op Godot" komt weliswaar goed tot zijn recht in Huis Oostpool, mede als een herinnering aan de destijds omstreden Arnhemse 'Godot' uit 1955. Maar tegelijkertijd demonstreert deze herinnering dat de tijd 54 jaar later drastisch veranderd is. Dit wachten op deze 'Godot' begint aangenamer te worden, misschien wel te vrijblijvend: steeds minder een pijnlijke gewaarwording dat welke verlossing ook een zinloos wachten kan betekenen maar ook kan ontaarden tot een aangename verpozing in het theater zonder prangende dilemma's. Als het grote doek weer dichtschuift aan het einde van deze voorstelling, is het wachten namelijk voorbij. Het publiek applaudisseert voor een goed gespeelde en fraai vormgegeven voorstelling, is verlost van het wachten en gaat verder tot de orde van de dag. Godot verdwijnt achter de schermen, aan de andere kant van het grote rode toneelgordijn.

Erick Aufderheyde